

مقاله پژوهشی
اصیل
Original
Article

نقش میانجی ذهنیت ساخت راه حل در پیش‌بینی خودکنترلی بر اساس هوش معنوی در دانشجویان (مطالعه موردی: دانشگاه محقق اردبیلی)

محمد رضا یعقوبی،^۱ مهنوش بابایی،^۲ حدیثه عیوض‌زاده قراجه،^۳ علیرضا ملائی مهنه،^۴ اکبر عطا‌دخت^۵

چکیده

هدف: خودکنترلی یکی از مهم‌ترین علل رشد و ارتقای جوامع انسانی است و نقش مهمی در محیط‌های آموزشی دارد و از تأثیرگذارترین عوامل موفقیت تحصیلی و شغلی دانشجویان محسوب می‌شود. از این نظر، هدف پژوهش حاضر بررسی نقش میانجی ذهنیت ساخت راه حل در پیش‌بینی خودکنترلی دانشجویان بر اساس هوش معنوی بود. **روش:** روش پژوهش حاضر، توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری مطالعه، شامل کلیه دانشجویان شاغل به تحصیل در دانشگاه محقق اردبیلی در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۴ بود که با استفاده از روش خوشه‌ای تعداد ۳۹۶ نفر به عنوان حجم نمونه انتخاب شدند. ابزارهای استفاده شده در این پژوهش شامل سه پرسشنامه خودکنترلی گراسمیک، پرسشنامه هوش معنوی عبدالله‌زاده و پرسشنامه ذهنیت ساخت راه حل (SBI) بود. داده‌ها با استفاده از تحلیل همبستگی پیرسون و تحلیل مسیر تجزیه و تحلیل شدند. **یافته‌ها:** نتایج نشان داد تمامی ضرایب مسیر مستقیم مربوط به رابطه بین هوش معنوی با ذهنیت ساخت راه حل و خودکنترلی دانشجویان ($p < 0/01$) و همچنین مدل رابطه بین ذهنیت ساخت راه حل با خودکنترلی،

◇ تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۲/۳۱؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۶/۱۴

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی، دانشگاه محقق اردبیلی. اردبیل، ایران. mrezaygh@student.uma.ac.ir
۲. دانشجوی کارشناسی ارشد روان‌شناسی بالینی، دانشگاه محقق اردبیلی. اردبیل، ایران. Babaei402@student.uma.ac.ir
۳. دانشجوی کارشناسی ارشد روان‌شناسی بالینی، دانشگاه محقق اردبیلی. اردبیل، ایران. eyvazzade@student.uma.ac.ir
۴. دانشجوی کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی، دانشگاه محقق اردبیلی. اردبیل، ایران (نویسنده مسئول). نشانی: اردبیل؛ خیابان دانشگاه، دانشگاه محقق اردبیلی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی. نمابر: ۰۴۴۳۵۶۶۳۵۶۸. alirezamollaie1380@gmail.com
۵. دکترای تخصصی روان‌شناسی، استاد گروه روان‌شناسی، دانشگاه محقق اردبیلی. اردبیل، ایران. atadokht@uma.ac.ir

مثبت و معنادار است ($p < 0/01$). همچنین نتایج حاکی از آن بود که ضریب مسیر رابطه غیر مستقیم بین هوش معنوی با خودکنترلی، از طریق متغیر میانجی ذهنیت ساخت راه حل، در سطح آلفای ۰/۰۱، معنادار است ($p < 0/01$). در مجموع، حاصل شدن مقدار ۲/۸۱ برای X^2/df ، نشان از برازش مطلوب مدل پژوهش دارد. **نتیجه گیری:** هوش معنوی به صورت مستقیم و غیر مستقیم از طریق نقش میانجی ذهنیت ساخت راه حل می‌تواند خودکنترلی دانشجویان را پیش‌بینی کند. مطالعه حاضر نشان داد خودکنترلی در دانشجویان، منوط به افزایش هوش معنوی و ذهنیت ساخت راه حل است. بر این اساس، پیشنهاد می‌شود برنامه و طرحی جامع از سوی خانواده‌ها، متولیان فرهنگی و آموزش عالی به منظور تقویت هوش معنوی و ذهنیت ساخت راه حل در دانشجویان تدوین و اجرا شود.

واژگان کلیدی: خودکنترلی، هوش معنوی، ذهنیت ساخت راه حل، دانشجویان.

الف) مقدمه

دوران دانشجویی از مراحل کلیدی در زندگی فردی و حرفه‌ای محسوب می‌شود. در این دوره، دانشجویان با چالشهای فراوانی مواجه می‌شوند که آنان را نیازمند تصمیم‌گیری‌های درست و مؤثر می‌کند. این مرحله نه تنها برای تحصیل علم، بلکه برای شکل‌گیری هویت و رشد مهارت‌های اجتماعی اهمیت بسیاری دارد. پژوهش‌ها نشان می‌دهند که موفقیت تحصیلی و سازگاری اجتماعی در این دوران می‌تواند به شکل‌گیری پایه‌هایی برای موفقیت‌های آینده منجر شود (دیوید^۱ و همکاران، ۲۰۲۴). خودکنترلی به عنوان یکی از عوامل مهم در موفقیت تحصیلی، نقش حیاتی در این دوران ایفا می‌کند. خودکنترلی به معنای توانایی مدیریت رفتارها و احساسات فردی است و روی دستیابی به اهداف تحصیلی تأثیر مستقیم دارد (وو^۲ و همکاران، ۲۰۲۴). نتایج مطالعه‌ای نشان داد دانشجویان دارای سطح بالاتری از خودکنترلی، عملکرد تحصیلی بهتری را تجربه کردند و در مدیریت استرس و فشارهای تحصیلی موفق‌تر عمل کردند (اوزان^۳ و همکاران، ۲۰۲۰).

علاوه بر این، هوش معنوی به عنوان یکی از مؤلفه‌های مهم برای تحقق خودکنترلی در نظر گرفته می‌شود. هوش معنوی این امکان را به فرد می‌دهد که با استفاده از ارزشها و باورهای خود، بر چالشهای زندگی فائق آید (آمرام، ۲۰۲۲). پژوهش‌ها نشان داده‌اند که هوش معنوی می‌تواند به بهبود کیفیت زندگی و افزایش سازگاری اجتماعی دانشجویان کمک کند (شریفی فرد و همکاران، ۱۳۹۸). پژوهشهای متنوعی بیان می‌کنند که هوش معنوی می‌تواند به

1. David
2. Wu
3. Uzun
4. Amram

نقش میانجی ذهنیت ساخت راه حل در پیش‌بینی خودکنترلی... ♦ ۱۶۱

افراد کمک کند تا خودکنترلی بیشتری را در مواجهه با چالشها نشان دهند (تابان و همکاران، ۱۳۹۱). در عین حال، ارتباط بین هوش معنوی و خودکنترلی به طور مستقیم روی موفقیت‌های تحصیلی و شکل‌گیری هویت دانشجویان تأثیر دارد. (برات دستجردی و همکاران، ۱۳۹۶)

ذهنیت ساخت راه حل به عنوان پلی میان هوش معنوی و خودکنترلی، می‌تواند در فرایند ساخت راه حل‌های خلاقانه و ارتقای خودکنترلی مؤثر باشد. این ذهنیت به توانایی فرد در یافتن راه حل‌های خلاقانه و مؤثر برای مشکلات مختلف اشاره دارد (سولمس^۱ و همکاران، ۲۰۲۲). دانشجویان دارای ذهنیت ساخت راه حل، معمولاً در مقایسه با دیگران، توانایی بهتری در مدیریت استرس و فشارهای تحصیلی دارند (ارسلان و آسیجی^۲، ۲۰۲۲). مطالعات اخیر تأکید می‌کنند که ذهنیت ساخت راه حل می‌تواند به طور معناداری به دانشجویان کمک کند تا با چالش‌های تحصیلی و اجتماعی مواجه شوند و از توانایی‌های خود به منظور بهبود زندگی خویش بهره‌برداری کنند. (ملاتی مهنه و همکاران، ۲۰۲۴)

به طور کلی، ارتباط میان هوش معنوی، خودکنترلی و ذهنیت ساخت راه حل می‌تواند به دانشجویان در ارتقای موفقیت‌های تحصیلی و اجتماعی کمک کند. در این پژوهش، به نقش هوش معنوی در پیش‌بینی میزان خودکنترلی دانشجویان با نقش میانجی ذهنیت ساخت راه حل پرداخته شده است. با توجه به اهمیت این موضوعات در زندگی جوانان و نیاز روزافزون به مهارت‌های خودکنترلی و خلاقیت در ساخت راه حل‌های روزمره، پژوهش حاضر تلاش می‌کند تا به شکاف‌های موجود در این حوزه بپردازد و به به پیشبرد این حوزه کمک کند.

۱. مبانی نظری

یک) خودکنترلی

خودکنترلی^۳ یکی از مهم‌ترین علل رشد و ارتقای جوامع انسانی می‌باشد که از هزاران سال پیش تا به امروز از اهمیت آن کاسته نشده است. خودکنترلی به ویژه نقش مهمی در محیط‌های آموزشی ایفا می‌کند و همان‌طور که پژوهش‌ها بیان می‌کنند یکی از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار در موفقیت تحصیلی و شغلی دانشجویان میزان خودکنترلی آنهاست (یانگ^۴ و همکاران، ۲۰۲۴؛ پاک‌منش و جاودان، ۱۳۹۹). خودکنترلی سازه‌ای چندوجهی، شامل توانایی کنترل

1. Solms

2. Arslan & Asıcı

3. Self-Control

4. Yang

افکار، هیجانات و رفتارها در برابر وسوسه‌ها و حواس‌پرتی برای رسیدن به اهداف بلندمدت است (وو و همکاران، ۲۰۲۴). این تعریف به دو بُعد مختلف خودکنترلی اشاره دارد؛ بخش اول، مربوط به خودکنترلی بازدارنده^۱ و شامل مقاومت فرد در برابر تکانه‌ها و وسوسه‌هاست و بخش دوم، شامل خودکنترلی آغازین^۲ می‌شود که به میزان تمرکز آغازین فرد در مسیر رسیدن به اهداف بلندمدت اشاره دارد. (نیلسن^۳ و همکاران، ۲۰۲۴)

دو) هوش معنوی

هوش معنوی، توانایی به کارگیری اصول، ارزشها، ویژگی‌ها و منابع معنوی برای بهبود عملکرد، کیفیت زندگی و عبور از چالشهای زندگی است (آمرام، ۲۰۲۲). این تعریف بر کاربرد عملی هوش معنوی در زندگی روزمره تأکید دارد و اهمیت خرد درونی،^۴ رفتار اخلاقی^۵ و توانایی کنترل رفتارها را برجسته می‌کند (تاکادیپورام، ۲۰۲۴). هوش معنوی با ادغام جنبه‌های معنوی، عاطفی، فیزیکی و اجتماعی وجود انسان، در کی کلی از خود و جهان را برای فرد به ارمغان می‌آورد. (همان)

سوم) ذهنیت ساخت راه حل

ذهنیت ساخت راه حل از مطالعات استیو دی‌شیزر و اینسو کیم برگ^۷ و مفروضات درمانی ایشان، مانند تمرکز روی خواسته‌ها و امیدهای افراد به جای تمرکز بر مشکلات آنان نشأت می‌گیرد (کوکوتا، ۲۰۰۷^۸). ذهنیت ساخت راه حل صرفاً تجمیع چند مفروضه نیست، بلکه یک سبک تفکر است که بر مشکلات و نتایج آنها تمرکز نمی‌کند. بنابر این، سبک تفکر ساخت راه حل با بهزیستی روان‌شناختی و هیجانات مثبت همراه است (گرن^۹ و همکاران، ۲۰۱۲). این ذهنیت باعث می‌شود فرد به جای تمرکز بر مشکلات، روی اهداف خود و راه‌های تحقق آنها تمرکز کند (کاراهان و هامارتا، ۲۰۲۰^{۱۰}). فرد دارای ذهنیت حل مشکل، بیشتر درباره مشکلات و جزئیات آن مشکل صحبت می‌کند و از سوی دیگر، فرد دارای ذهنیت ساخت راه حل، به دنبال فهم و درک علت مشکلات خود نیست (گرن^۹ و همکاران، ۲۰۱۲). این فرد، اهداف

-
1. Inhibitory Self-Control
 2. Initiatory Self-Control
 3. Nilsen
 4. Inner Wisdom
 5. Ethical Behavior
 6. Thakadipuram
 7. Steve de Shazer & Insoo Kim Berg
 8. Köktuna
 9. Grant
 10. Karahan & Hamarta

نقش میانجی ذهنیت ساخت راه حل در پیش‌بینی خودکنترلی... ♦ ۱۶۳

قابل دستیابی برای خود تعیین کرده، هدف را در ذهن خود تصور می‌کند و سپس با در نظر گرفتن توانمندی‌های‌اش، مسیر رسیدن به اهداف را تعیین و گامهای کوچکی برای دستیابی به آن برمی‌دارد (همان). این طرز تفکر به قالبی شناختی، مثبت و هدف‌محور اشاره دارد که افراد را تشویق می‌کند تا روی «آنچه خوب پیش می‌رود» به جای «آنچه اشتباه است» تمرکز کنند. (سولمس و همکاران، ۲۰۲۲)

۲. پیشینه پژوهش

مطالعه‌ای که به طور مستقیم به موضوع پژوهش حاضر پرداخته باشد، یافت نشد؛ اما در ادامه به برخی پژوهشهای نزدیک و مرتبط با موضوع اشاره شده است.

تابان و همکاران (۱۳۹۱) در پژوهشی با عنوان «رابطه هوش معنوی و خودکنترلی میان دانشجویان دانشگاههای تهران و شهید بهشتی» بیان کرد میان هوش معنوی و میزان خودکنترلی دانشجویان، رابطه‌ای معنادار و مثبت وجود دارد؛ به این شکل که با افزایش میزان هوش معنوی دانشجویان، میزان خودکنترلی آنان افزایش پیدا کرده و با کاهش هوش معنوی، میزان خودکنترلی در دانشجویان کاهش می‌یابد.

آرین‌پور و همکاران (۱۳۹۴) نیز در مطالعه خود بیان کردند هوش معنوی و خودکنترلی رابطه‌ای قوی با هم دارند و می‌توانند به عنوان پیش‌بین یکدیگر به صورت متقابل استفاده شوند. همچنین در این مطالعه بیان شد که ارتباط مستقیم و معناداری میان خودکنترلی و هوش معنوی وجود دارد.

سایر مطالعات در این زمینه بیان می‌کنند میان سازگاری اجتماعی و هوش معنوی رابطه مستقیم وجود دارد که به خوبی تبیین‌کننده میزان خودکنترلی دانشجویان است؛ زیرا دانشجویان دارای هوش معنوی بالا از سازگاری اجتماعی بیشتری برخوردارند و بهتر می‌توانند بر خود کنترل داشته باشند. (شریفی فرد و همکاران، ۱۳۹۸)

کوکا^۱ (۲۰۲۰) در مطالعه خود بیان کرد میان خودکنترلی و ذهنیت ساخت راه حل، ارتباط مستقیم وجود دارد؛ بدین شکل که هرچه فرد نمره بیشتری در ذهنیت ساخت راه حل دریافت می‌کند، متقابلاً از میزان خودکنترلی بیشتری برخوردار است. این یافته نشان می‌دهد که تمرکز بر ساخت راه حلها به جای مشکلات، می‌تواند توانایی فرد را برای مدیریت هیجانها، انگیزه‌ها، وسوسه‌های خود و حفظ رفتار هدفمند افزایش دهد.

همچنین ژو و همکاران (۲۰۲۴) در مطالعه خود بیان کردند پژوهشهای بسیاری نشان می‌دهد دانشجویان دارای هوش معنوی بالا، مدیریت بهتری بر هیجانات و رفتارهای خود دارند و در زندگی، حس هدفمندی و خودکارآمدی را تجربه می‌کنند که منجر به خودکنترلی بیشتر می‌شود.

وجه تمایز و نوآوری پژوهش حاضر در مقایسه با تحقیقات بیان شده، این است که به رابطه هوش معنوی و خودکنترلی با نقش میانجی ذهنیت ساخت راه حل پرداخته است که تا کنون به آن پرداخته نشده است. این پژوهش در صدد بود تا نقش هوش معنوی در پیش‌بینی میزان خودکنترلی دانشجویان را با نقش میانجی ذهنیت ساخت راه حل بررسی کند.

۳. هدف پژوهش

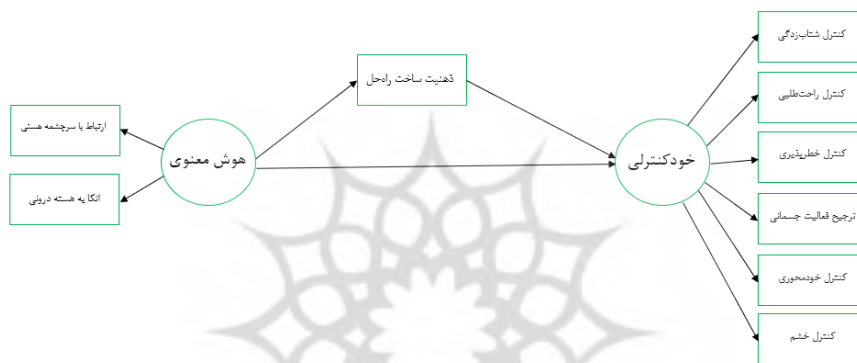
جامعه دانشجویی نقش تعیین‌کننده‌ای در آینده هر کشوری دارد. دانشجویان به عنوان نیروی جوانی شناخته می‌شوند که اهداف بلندمدت کشور را در آینده بر عهده خواهند داشت. از همین رو، تجهیز دانشجویان به ویژگی‌هایی همچون خودکنترلی، از اهمیت بسزایی برخوردار است؛ زیرا به آنان کمک می‌کند در راه اهداف بلندمدت خود ثابت‌قدم باشند و از مسیر اصلی خارج نشوند. با توجه به بررسی پیشینه مطالعه حاضر، به نظر می‌رسد خلأ بررسی نقش هوش معنوی در پیش‌بینی خودکنترلی با نقش میانجی ذهنیت ساخت راه حل ضروری است. این ضرورت به چند دلیل قابل توجیه است: اولاً، در ادبیات موجود به ندرت به بررسی همزمان این روابط پرداخته شده، که نشان‌دهنده شکافی در این زمینه است. ثانیاً، هوش معنوی و خودکنترلی به عنوان دو سازه کلیدی در بهبود کیفیت زندگی، تصمیم‌گیری و مدیریت استرس شناخته می‌شوند و فهم رابطه آنها می‌تواند به درک بهتر از سازوکارهای روان‌شناختی کمک کند. ثالثاً، بررسی نقش میانجی ذهنیت ساخت راه حل می‌تواند به شناسایی روشهای کاربردی و مؤثرتر برای تقویت خودکنترلی از طریق بهبود هوش معنوی منجر شود، که این امر می‌تواند برای محققان و متخصصان در حوزه‌های مختلف مفید باشد. هدف این پژوهش، بررسی رابطه خودکنترلی با هوش معنوی، بررسی رابطه خودکنترلی با ذهنیت ساخت راه حل و بررسی رابطه هوش معنوی با ذهنیت ساخت راه حل در دانشجویان بود و بر این اساس، فرضیه‌های آن این است که بین هوش معنوی و خودکنترلی دانشجویان، بین هوش معنوی و ذهنیت ساخت راه حل و بین خودکنترلی و ذهنیت ساخت راه حل در دانشجویان رابطه وجود دارد. بنابر این، پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش هوش معنوی

نقش میانجی ذهنیت ساخت راه حل در پیش‌بینی خودکنترلی... ♦ ۱۶۵

در پیش‌بینی خودکنترلی با نقش میانجی ذهنیت ساخت راه حل در دانشجویان طراحی و اجرا شد.

۴. سؤالات پژوهش

- آیا می‌توان بر اساس هوش معنوی، میزان خودکنترلی دانشجویان را پیش‌بینی کرد؟
- آیا می‌توان بر اساس هوش معنوی و با نقش میانجی ذهنیت ساخت راه حل، میزان خودکنترلی دانشجویان را پیش‌بینی کرد؟

تصویر ۱: مدل پیشنهادی رابطه میان متغیرها

ب) روش‌شناسی

این پژوهش از نظر نحوه گردآوری اطلاعات، جزء تحقیقات توصیفی است. تمرکز اصلی پژوهش توصیفی بر زمان حال است. از آنجا که پژوهش حاضر به دنبال بررسی رابطه هوش معنوی و خودکنترلی با نقش میانجی ذهنیت ساخت راه حل است، از نوع همبستگی و چون هدف پژوهش، یافتن پاسخ مسئله و چالش اساسی می‌باشد، در زمره تحقیقات نتیجه‌گرا دسته‌بندی شده و از نظر هدف، کاربردی است. جامعه آماری شامل تمامی دانشجویان دانشگاه محقق اردبیلی در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۴ به تعداد ۱۲,۳۴۱ نفر بود. در پژوهش حاضر، نمونه‌گیری با روش خوشه‌ای انجام شد؛ و تعداد ۳۹۶ نفر از دانشجویان از چهار دانشکده (علوم تربیتی و روان‌شناسی، ادبیات و علوم انسانی، کشاورزی و فنی و مهندسی) انتخاب شدند. استفاده از روش خوشه‌ای به دلیل تنوع در ویژگی‌های دانشجویان در دانشکده‌های مختلف و دسترسی بهتر به این گروه‌ها، مناسب‌تر است. این نمونه شامل ۳۳۳

نفر دانشجوی کارشناسی، ۵۴ نفر کارشناسی ارشد و ۹ نفر دکتری است و به این ترتیب می‌تواند نمایندگی از تمامی طبقات جامعه را ارائه دهد.

معیارهای ورود به پژوهش، شامل اشتغال به تحصیل در دانشگاه محقق اردبیلی و تمایل به شرکت در پژوهش بودند. برای ارزیابی تمایل، پرسشنامه‌ای متشکل از سه پرسشنامه معتبر توزیع شد که پاسخ‌دهندگان در آن به صورت داوطلبانه شرکت کردند و اطمینان داده شد که پاسخهای آنان به صورت محرمانه نزد پژوهشگران باقی می‌ماند. همچنین، معیار خروج، شامل عدم تکمیل کامل پرسشنامه‌ها بود.

بر اساس دیدگاه کلاین (۲۰۲۳)، حجم نمونه باید بین ۱۰ تا ۲۰ برابر شمار پارامترهای مدل باشد که این امر تضمین می‌کند تحلیلهای بعدی بر اساس داده‌های کافی و معنادار انجام می‌شود.

۱. ابزار پژوهش

یک) مقیاس خودکنترلی^۱

این پرسشنامه توسط گراسمیک و همکاران^۲ (۱۹۹۳) برای سنجش وضعیت خودکنترلی فرد طراحی شده است. این پرسشنامه دارای ۲۴ گویه و شش خرده‌مقیاس کنترل شتابزدگی، کنترل راحت‌طلبی، کنترل خطرپذیری، ترجیح فعالیت جسمانی، کنترل خودمحوری و کنترل خشم می‌باشد. پاسخ‌دهی بر اساس مقیاس لیکرت چهار درجه‌ای (کاملاً موافقم، موافقم، مخالفم و کاملاً مخالفم) انجام می‌شود. حداقل و حداکثر نمره در این پرسشنامه، ۲۴ و ۱۶۸ است. نمره بالا در این پرسشنامه نشان‌دهنده خودکنترلی بالا و نمرات پایین، نشان‌دهنده خودکنترلی ضعیف شخص است. دی‌لی^۳ (۲۰۰۵) ضریب همسانی درونی آن را با ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۰ گزارش کرده است. روایی صوری و محتوایی نسخه فارسی پرسشنامه بررسی و تأیید شده و همچنین بارهای عامل آن در تحلیل عاملی تأییدی مطلوب گزارش شده است (علی‌وردی‌نیا و یونسی، ۱۳۹۳). الله‌وردی و همکاران (۱۳۸۴) پایایی پرسشنامه را بر اساس ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۰ گزارش کردند. همچنین در پژوهش حاضر، مقدار ضریب آلفای کرونباخ این پرسشنامه ۰/۸۶ به دست آمد و برای شش خرده‌مقیاس کنترل شتابزدگی،

1. Self-Control Scale (SCS)
2. Grasmic
3. De Li

نقش میانجی ذهنیت ساخت راه حل در پیش‌بینی خودکنترلی... ۱۶۷

کنترل راحت‌طلبی، کنترل خطرپذیری، ترجیح فعالیت جسمانی، کنترل خودمحوری و کنترل خشم، به ترتیب مقادیر ۰/۷۱، ۰/۷۵، ۰/۸۳، ۰/۶۰، ۰/۷۱ و ۰/۷۶ به دست آمد.

دو) پرسشنامه هوش معنوی

پرسشنامه هوش معنوی توسط عبدالله‌زاده (۱۳۸۸) طراحی شده و حاوی ۲۹ گویه با طیف لیکرت پنج‌گزینه‌ای (کاملاً موافقم، موافقم، نظری ندارم، مخالفم و کاملاً مخالفم) است. این پرسشنامه در دو خرده‌مقیاس درک و ارتباط با سرچشمه هستی و زندگی معنوی یا اتکا به هسته درونی میزان هوش معنوی افراد را می‌سنجد. عبدالله‌زاده (۱۳۸۸) روایی صوری و محتوایی پرسشنامه را تأیید و پایایی آن را با روش ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۹ گزارش کرده است. در پژوهش حاضر نیز آلفای کرونباخ کل این پرسشنامه ۰/۹۲ به دست آمد و برای دو خرده‌مقیاس ارتباط با سرچشمه هستی و اتکا به هسته درونی به ترتیب ۰/۹۰ و ۰/۸۷ به دست آمد.

سه) پرسشنامه ساخت راه حل^۱

پرسشنامه ساخت راه حل توسط جردن^۲ و همکاران (۲۰۱۰) طراحی شده است. هدف این ابزار، سنجش میزان ذهنیت ساخت راه حل افراد است. این پرسشنامه دارای ۱۲ گویه می‌باشد که جایگزینی بسیار خوب برای سنجش تفکر حل مسئله به حساب می‌آید. پرسشنامه ساخت راه حل از یک طیف پنج‌درجه‌ای لیکرتی (کاملاً مخالفم، مخالفم، نظری ندارم، موافقم و کاملاً موافقم) استفاده می‌کند. جردن و همکاران (۲۰۱۰) در پژوهش خود میزان آلفای کرونباخ این پرسشنامه را ۰/۸۶ گزارش کرده‌اند. همچنین در پژوهش دیگری که پرسشنامه در جامعه بالینی بررسی شده، میزان آلفای کرونباخ این ابزار ۰/۹۰ گزارش شد (جردن، ۲۰۱۴). ملائی مهنه و همکاران (۲۰۲۴) نیز روایی صوری و ملاک پرسشنامه را تأیید و علاوه بر بررسی ساختار عاملی، پایایی نسخه فارسی آن را تأیید کرده و ضریب آلفای کرونباخ آن را ۰/۸۳ گزارش کرده‌اند. در پژوهش حاضر نیز ضریب آلفای کرونباخ این پرسشنامه، ۰/۸۶ به دست آمد.

1. Solution Building Inventory (SBI)

2. Jordan

ج) یافته‌ها و نتایج

داده‌های جمعیت‌شناختی برای ۳۹۶ نفر گروه نمونه پژوهش در جدول ۱ نشان داده شده است. میانگین سنی نمونه حاضر ۲۳.۵۸ سال و انحراف استاندارد آن ۳.۰۳۲ به دست آمد.

جدول ۱: ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نمونه‌های مورد بررسی

جنسیت	تعداد	درصد
زن	۳۲۴	۸۱.۸
مرد	۷۲	۱۸.۲
مقطع تحصیلی		
کارشناسی	۳۳۳	۸۴.۱
کارشناسی ارشد	۵۴	۱۳.۶
دکتری	۹	۲.۳

جدول ۲ نشان‌دهنده ضرایب همبستگی متغیرهای پژوهش حاضر است.

جدول ۲: میانگین، انحراف معیار و ضرایب همبستگی بین متغیرها

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱
۱. کنترل شتابزدگی	۱۱.۳۰	۲.۴۷	۱										
۲. کنترل راحت‌طلبی	۱۰.۳۰	۲.۳۴	۰/۵۴ **	۱									
۳. کنترل خطرپذیری	۱۰.۹۰	۲.۷۲	۰/۳۵ **	۰/۲۱ **	۱								
۴. ترجیح فعالیت جسمانی	۹.۰۶	۲.۲۳	۰/۳۲ **	۰/۲۵ **	۰/۲۴ **	۱							
۵. کنترل خودمحوری	۱۱.۲۸	۲.۳۷	۰/۳۴ **	۰/۲۵ **	۰/۲۵ **	۰/۳۹ **	۱						
۶. کنترل خشم	۱۰.۵۲	۲.۷۷	۰/۳۸ **	۰/۵۰ **	۰/۲۶ **	۰/۱۹ **	۰/۳۶ **	۱					

نقش میانجی ذهنیت ساخت راه حل در پیش‌بینی خودکنترلی... ♦ ۱۶۹

۷. خودکنت رلی	۶۳.۱۰	۹.۸۹	۰/۷۴ **	۰/۶۹ **	۰/۶۰ **	۰/۵۸ **	۰/۶۴ **	۰/۷۰ **	۱			
۸. هوش معنوی	۱۱۶.۴	۱۵.۰۰ ۲	۰/۰۹ **	۰/۲۰ **	۰/۰۷ *	۰/۰۹	۰/۰۵	۰/۲۶ **	۰/۱۴ **	۱		
۹. ارتباط با سرچشمه هستی	۴۹.۹۳	۷.۵۹	۰/۱۲ *	۰/۱۲ *	۰/۰۸	۰/۰۱	۰/۱۰ *	۰/۲۰ **	۰/۱۶ **	۱		
۱۰. اتکا به هسته درونی	۶۶.۴۹	۸.۷۶	۰/۰۶ **	۰/۲۴ **	۰/۰۶	۰/۱۴ **	۰/۰۸ *	۰/۲۷ **	۰/۱۰ *	۱	۰/۶۸ **	
۱۱. ذهنیت ساخت راه حل	۴۹.۳۴	۵.۷۸	۰/۰۷ **	۰/۲۸ **	۰/۰۱	۰/۰۶	۰/۱۳ **	۰/۲۳ **	۰/۱۰ *	۱	۰/۳۳ **	۶۰ **

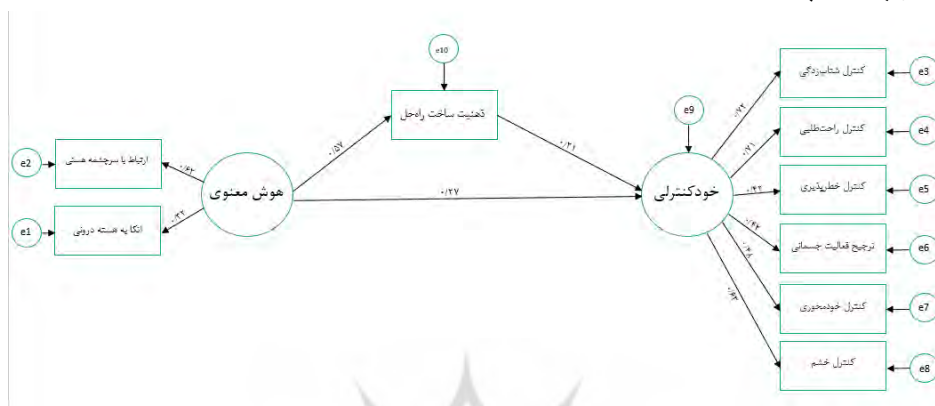
* $p < 0/05$ - ** $p < 0/01$

همان گونه که در جدول ۲ بیان شد، همبستگی میان نمرات کل پرسشنامه‌های هوش معنوی، خودکنترلی و ساخت راه حل، مثبت است. همچنین همبستگی خودکنترلی با دو خرده‌مقیاس اتکا به هسته درونی و ارتباط با سرچشمه هستی نیز مثبت است. از سوی دیگر، میان نمرات ساخت راه حل و دو خرده‌مقیاس اتکا به هسته درونی و ارتباط با سرچشمه هستی نیز همبستگی مثبت در سطح ۰/۰۱ و ۰/۰۵ وجود داشته و همچنین میان نمرات ذهنیت ساخت راه حل و خرده‌مقیاسهای کنترل راحت‌طلبی، کنترل خودمحوری و کنترل خشم، همبستگی مثبت در سطح ۰/۰۱ وجود دارد. میان نمرات ذهنیت ساخت راه حل و خرده‌مقیاسهای کنترل شتابزدگی، کنترل خطرپذیری و ترجیح فعالیت جسمی، ارتباطی یافت نشد. از سوی دیگر، میان نمرات هوش معنوی و کنترل شتابزدگی، کنترل خطرپذیری، ترجیح فعالیت جسمی و کنترل خودمحوری، رابطه‌ای یافت نشد؛ اما میان نمرات هوش معنوی و کنترل راحت‌طلبی و کنترل خشم، در سطح ۰/۰۱ همبستگی مثبت یافت شد.

جدول ۳: شاخصهای برازش مدل پیشنهادی

مدل پیشنهادی	X ² /df	CFI	RMSEA	IFI	GFI	AGFI
	۲/۸۱	۰/۹۷	۰/۰۶۸	۰/۹۷	۰/۹۷	۰/۹۳

مقدار CFI، IFI، RMSEA و GFI گزارش شده در جدول ۳، نشان‌دهنده برازش مطلوب مدل پیشنهادی است.

شکل ۲: ضرایب استاندارد مدل پیشنهادی میان خودکنترلی، هوش معنوی و ذهنیت ساخت راه حل

شکل ۲ نشان‌دهنده رابطه مثبت و معنادار میان هوش معنوی و خودکنترلی و همچنین رابطه معنادار و مثبت میان ذهنیت ساخت راه حل با هوش معنوی و خودکنترلی است. جدول ۴ پارامترهای اندازه‌گیری مربوط به رابطه مستقیم میان هوش معنوی با خودکنترلی و ذهنیت ساخت راه حل و برعکس را نشان می‌دهد. طبق داده‌های ارائه‌شده در جدول ۴، می‌توان بیان کرد مسیر مستقیم هوش معنوی به ذهنیت ساخت راه حل و همچنین مسیر مستقیم ذهنیت ساخت راه حل بر خودکنترلی، در سطح ۰/۰۰۱ معنادار است که نشان‌دهنده رابطه مثبت و معنادار میان متغیرهای مذکور است. همچنین مسیر غیر مستقیم میان هوش معنوی و خودکنترلی نیز در سطح ۰/۰۰۱ مثبت و معنادار است.

جدول ۴: اثر مستقیم و غیر مستقیم متغیرهای مستقل بر وابسته

متغیر مستقل	متغیر وابسته	اثر مستقیم	اثر غیر مستقیم	اثر کل	P
هوش معنوی	ذهنیت ساخت راه حل	۰/۵۷	-----	۰/۵۷	۰/۰۰۱
هوش معنوی	خودکنترلی	۰/۲۷	۰/۰۲۹	۰/۲۹۹	۰/۰۰۱
ذهنیت ساخت راه حل	خودکنترلی	۰/۲۱	-----	۰/۲۱	۰/۰۰۱
هوش معنوی	کنترل شتابزدگی	-----	۰/۰۱۶	۰/۰۱۶	۰/۰۶۲
هوش معنوی	کنترل راحت‌طلبی	-----	۰/۰۱۵	۰/۰۱۵	۰/۰۰۶

نقش میانجی ذهنیت ساخت راه حل در پیش‌بینی خود‌کنترلی... ۱۷۱

۰/۰۳۹	۰/۰۱۰	۰/۰۱۰	----	کنترل خطرپذیری	هوش معنوی
۰/۰۴۳	۰/۰۰۸	۰/۰۰۸	----	ترجیح فعالیت جسمانی	هوش معنوی
۰/۰۴۳	۰/۰۱۰	۰/۰۱۰	----	کنترل خودمحوری	هوش معنوی
۰/۰۵۸	۰/۰۱۶	۰/۰۱۶	----	کنترل خشم	هوش معنوی

برای بررسی اثر غیر مستقیم هوش معنوی بر خود‌کنترلی از طریق ذهنیت ساخت راه حل، از روش بوت استرپ^۱ استفاده شد که داده‌های حاصل از آن در جدول ۵ بیان شده است.

جدول ۵: اثر غیر مستقیم هوش معنوی بر خود‌کنترلی

اثرات غیر مستقیم						متغیرها
P	حد بالا	حد پایین	خطا	B	درون‌زاد	برون‌زاد
۰/۰۱	۰/۰۳	۰/۰۲	۰/۰۹	۰/۱۵	خود‌کنترلی	هوش معنوی
					ذهنیت ساخت راه حل	

بر اساس ضرایب استاندارد گزارش شده در جدول ۵، اثر استاندارد هوش معنوی به خود‌کنترلی از طریق ذهنیت ساخت راه حل در سطح ۰/۰۱ معنادار است.

هـ) بحث و نتیجه‌گیری

دین اسلام منبعی غنی و سرشار از آموزه‌هایی است که با کمک آن می‌توان زمینه خود‌کنترلی انسان را فراهم کرد. خود‌کنترلی مسئله‌ای درونی و زیربنایی است؛ به همین سبب نتایج آن در درازمدت آشکار می‌شود. برای نیل به چنین اهدافی، تقویت ابعاد هوش معنوی لازم به نظر می‌رسد. دین و معنویت یک حس غیر مستقیم کنترل به فرد می‌دهد که با مسئله از خداوند قادر متعال، فراتر از شرایط غیر قابل تغییر است. دانشجویان، مهم‌ترین سرمایه‌های انسانی و آینده‌سازان جامعه‌اند؛ لذا آگاهی از متغیرهای تأثیرگذار بر میزان خود‌کنترلی آنان برای هر نوع برنامه‌ریزی اجتماعی و فرهنگی آنان لازم و ضروری است. از این رو، دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی به عنوان یکی از کانونهای اصلی ایجاد، تولید و ظرفیت‌سازی هوش معنوی در جهت خود‌کنترلی در سطح جامعه مسئول است. اگر خود‌کنترلی ایجاد و تقویت شود، کارکردی به مراتب کارآمدتر از نظارتهای خارجی دارد؛ زیرا در برخی از نظارتهای بیرونی، همواره این دغدغه وجود دارد که آیا از اعتبار و صحت کافی برخوردارند یا آنکه

1. Bootstrapping

شائبه‌ها و غرضهای دیگری در کار بوده و زد و بندهای رفاقتی یا کینه‌توزانه در آن نقش داشته است! از این رو، باید پیوسته بر ناظران و بازرسان نیز ناظران دیگری گماشت تا مراقب صحت نظارت آنان باشند. بنابر این، به هر میزان که دانشجویان را به دستورات و چارچوبی الهی آشنا کنیم، به همان میزان، خودکنترلی آنان افزایش پیدا می‌کند. انسانهایی که دارای خودکنترلی بیشتری باشند، اراده قوی‌تری در رسیدن به هدفهای متعالی در زندگی خواهند داشت.

هدف از پژوهش حاضر، پیش‌بینی میزان خودکنترلی بر اساس هوش معنوی با نقش میانجی ذهنیت ساخت راه حل در دانشجویان بود. نتایج به دست آمده نشان داد میان نمرات به دست آمده از پرسشنامه ذهنیت ساخت راه حل و پرسشنامه‌های هوش معنوی و خودکنترلی، همبستگی مثبت برقرار است. از سوی دیگر، مدل پیشنهادی در مطالعه حاضر بیانگر مسیر مستقیم هوش معنوی و ذهنیت ساخت راه حل، هوش معنوی و خودکنترلی، ذهنیت ساخت راه حل و خودکنترلی معنادار بود که نشان‌دهنده رابطه مثبت میان متغیرهای مذکور است. همچنین مسیر غیر مستقیم میان هوش معنوی و خودکنترلی، مثبت است. اثر استاندارد هوش معنوی بر خودکنترلی از طریق ساخت ذهنیت راه حل، معنادار است. نتایج پژوهش نشان داد می‌توان بر اساس هوش معنوی با و بدون نقش میانجی ذهنیت ساخت راه حل، خودکنترلی دانشجویان را پیش‌بینی کرد. این نتیجه با نتایج سایر پژوهش‌ها (ژو و همکاران، ۲۰۲۴؛ آراین‌پور و همکاران، ۱۳۹۴) همسو است. تحلیل داده‌های این پژوهش نشان داد که هوش معنوی و نقش میانجی ذهنیت ساخت راه حل، به طور معناداری قادر به پیش‌بینی میزان خودکنترلی دانشجویان می‌باشند. این یافته‌ها بر ارزشهای معنوی و روان‌شناختی تأکید دارند که می‌توانند در توسعه مهارت‌های خودکنترلی دانشجویان مؤثر باشند. با درک بهتر از ارتباطات بین این عوامل، می‌توانیم به راهکارهای بهتری برای تقویت خودکنترلی در محیط‌های آموزشی دست یابیم.

هوش معنوی به عنوان توانایی درک عمیق‌تری از خود و جهان پیرامون، تأثیر زیادی بر رفتارهای فردی دارد. دانشجویان دارای هوش معنوی بالاتر، معمولاً با استفاده از ارزشها و معیارهای اخلاقی خود در موقعیتهای دشوار تصمیم‌گیری می‌کنند (آمرام، ۲۰۲۲). این افراد توانایی شناسایی نیازهای روحی و عاطفی خود را دارند و می‌توانند انگیزه‌های درونی خود را به خوبی مدیریت کنند و در نهایت، این مدیریت می‌تواند به ایجاد حس خودکنترلی در آنان منجر شود.

نقش میانجی ذهنیت ساخت راه حل در پیش‌بینی خود‌کنترلی... ♦ ۱۷۳

بررسی‌ها و تحلیل‌های آماری در راستای تکمیل شکاف‌های پژوهشی ذکر شده، به بررسی نقش میانجی ذهنیت ساخت راه حل در رابطه میان هوش معنوی و خود‌کنترلی و همچنین رابطه ذهنیت ساخت راه حل با هوش معنوی و خود‌کنترلی پرداخت. نتایج نشان داد میان ذهنیت ساخت راه حل و خود‌کنترلی و هوش معنوی، رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. این نتایج با یافته‌های مطالعات پیشین (کوکا، ۲۰۲۰) همسو است. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که خود‌کنترلی می‌تواند تحت تأثیر هوش معنوی و همچنین ذهنیت ساخت راه حل قرار گیرد که این بُعد جدید می‌تواند راه‌گشای پژوهش‌های آینده باشد. بدین ترتیب، این تحقیق به درک بهتری از تعامل بین این متغیرها و تأثیرات آنها بر رفتار فردی و علمی دانشجویان کمک می‌کند.

ذهنیت ساخت راه حل به فرد کمک می‌کند تا با چالش‌ها به عنوان فرصتهایی برای یادگیری و رشد مواجه شود. افراد دارای چنین ذهنیتی، نه تنها به دنبال راه‌های فوری و سطحی نیستند، بلکه در پی ساخت راه‌های پایدار و متناسب با شرایط خود می‌باشند. این فرایند منجر به افزایش احساس کنترل بر مشکلات و بهبود مهارت‌های خود‌کنترلی می‌شود. به این ترتیب، ذهنیت ساخت راه حل می‌تواند به عنوان عامل تسهیل‌کننده عمل کند و به دانشجویان کمک می‌کند تا به جای تسلیم شدن در برابر مشکلات، به دنبال راه‌های مؤثر و پایدار برای غلبه بر چالش‌ها بروند. رابطه بین هوش معنوی و ذهنیت ساخت راه حل، به منزله فرایندی دوطرفه عمل می‌کند. از یک سو، هوش معنوی می‌تواند به فرد یاد بدهد که چگونه از تجارب معنوی خود برای شکل‌دهی ذهنیت مثبت و سازنده استفاده کند؛ برای مثال، فرد ممکن است از تجربیات معنوی خود درسهایی برای تحمل چالش‌ها بگیرد و این درس‌ها او را به سمت ایجاد یک ذهنیت سازنده سوق دهد. از سوی دیگر، داشتن ذهنیت مثبت و سازنده می‌تواند به فرد کمک کند تا هوش معنوی خود را بهبود ببخشد و به درک عمیق‌تری از ارزش‌ها و اصول خود برسد. این تعامل میان دو عامل می‌تواند به صورت معناداری خود‌کنترلی دانشجویان را تقویت کند. این رویکرد پیشگیرانه نه تنها خود‌کنترلی را افزایش می‌دهد، بلکه تأثیر مثبت هوش معنوی بر بهزیستی کلی را تقویت می‌کند (ارسلان و آسیجی، ۲۰۲۲). بنابر این، ادغام هوش معنوی و ذهنیت ساخت راه حل، رویکردی جامع برای بهبود خود‌کنترلی و دستیابی به رشد شخصی فراهم می‌کند. با توجه به نتایج پژوهش حاضر، به نظر می‌رسد ذهنیت ساخت راه حل به عنوان یک متغیر تأثیرگذار بر خود‌کنترلی و هوش معنوی در

دانشجویان شناخته می‌شود؛ از همین رو، لزوم بررسی رابطه میان سایر متغیرهای مهم روان‌شناختی در جوامع مختلف با ذهنیت ساخت راه حل دیده می‌شود.

محدودیتها و پیشنهادها

در مطالعه حاضر، محدودیتهای متعددی وجود داشت که می‌بایست به آنها توجه شود. یکی از محدودیتها، وابستگی به ابزارهای گردآوری اطلاعات است. ابزارهای استفاده شده شامل پرسشنامه‌های خودگزارشی بودند که بر اساس احساسات دانشجویان در لحظه پاسخگویی به سؤالات طراحی شده‌اند. این موضوع می‌تواند بر دقت و اعتبار نتایج تأثیر بگذارد. علاوه بر این، انتخاب نمونه پژوهش از میان دانشجویان نیز به عنوان یک محدودیت شناخته می‌شود. این گروه سنی و مشخصات جمعیت شناختی، ممکن است ویژگی‌های مشخصی داشته باشند که در زمینه خودکنترلی تأثیرگذارند. بنابر این، تعمیم یافته‌های این مطالعه به سایر جوامع می‌بایست با احتیاط صورت گیرد.

با توجه به محدودیتهای ذکر شده و مسئله تعمیم‌پذیری، پیشنهاد می‌شود پژوهشگران آینده روی جمعیت‌های مختلف با سنین و فرهنگ‌های گوناگون، همچون دانش‌آموزان، زوجین، کارمندان یا سالمندان کار کنند تا بهتر بتوانند تأثیرات متغیرهای مختلف را در زمینه خودکنترلی شناسایی کنند. همچنین به مسئولان مراکز آموزش عالی، از جمله دانشگاه‌ها توصیه می‌شود که به نقش ذهنیت و هوش معنوی دانشجویان توجه ویژه‌ای داشته باشند. پیشنهادهای ذیل نیز با هدف ارتقای ذهنیت ساخت راه حل در مراکز آموزشی ارائه می‌شود:

- برگزاری کارگاههای آموزشی، جلسات مربی‌گری فردی و گروهی با رویکرد راه حل محور برای آشنایی با ذهنیت ساخت راه حل و تکنیکهایی که منجر به رشد این سبک از تفکر می‌شود.
- طراحی پروژه‌های گروهی که دانشجویان را به مواجهه با چالشهای واقعی و مسئولیت‌پذیری در حل آنها ترغیب کند.
- فرهنگ‌سازی در محیطهای آموزشی برای دادن و دریافت بازخود مثبت، تا دانشجویان احساس کنند نظرات و ایده‌های آنان ارزشمند است.
- استفاده از تمرینات و تکنیکهای درمان فشرده راه حل محور که ذهنیت حل مشکل را کاهش دهد و نقطه تمرکز دانشجویان را بر توانمندی‌ها و منابع درونی و بیرونی آنان متمرکز کند.

نقش میانجی ذهنیت ساخت راه حل در پیش‌بینی خودکنترلی... ♦ ۱۷۵

- فراهم کردن محیطی که دانشجویان در آن احساس امنیت کنند تا از ایده‌های خود بدون ترس از قضاوت منفی دفاع کنند.
- ایجاد فرصتهایی برای بحث و تبادل نظر میان دانشجویان با پیشنهادها، تا به غنای تفکر و ایده‌ها بیفزاید.

منابع

- آراین پور، ملیحه؛ فاطمه شهابی زاده و عبدالمجید بحرینیان (۱۳۹۴). «الگوی پیش‌بینی هوش معنوی بر پایه سبکهای اسنادی و خود‌کنترلی». *روان‌شناسی و دین*، ش ۸ (۱).
- الله‌وردی پور، حمید؛ علیرضا حیدرینیا، انوشیروان کاظم‌نژاد، فروغ شفیعی، پرویز آزاد فلاح، الهه میرزایی و همکاران (۱۳۸۴). «بررسی وضعیت سوء مصرف مواد مخدر در دانش‌آموزان و تلفیق عامل خود‌کنترلی در مدل EPPM». *مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی*، ش ۱۳ (۱): ۲۱-۳۱.
- برات دستجردی، نگین؛ یاسمین عابدینی و عذرا شالباف (۱۳۹۶). «پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دانشجویان دوره‌های مجازی بر اساس نسته‌وی، هوش معنوی و جنسیت آنان». *علوم روان‌شناختی*، ش ۱۶ (۶۱).
- پاک‌منش، ناهید و موسی جاودان (۱۳۹۹). «پیش‌بینی عملکرد تحصیلی از طریق خود‌کنترلی، خودمختاری و خودآگاهی در دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه شهرستان بندرعباس». *راهبردهای شناختی در یادگیری*، ش ۸ (۱۴).
- تابان، محمد؛ میترا نوراد صدیق، بیژن عبدالهی، علی یاسینی و فریده صیدی (۱۳۹۱). «رابطه هوش معنوی و خود‌کنترلی میان دانشجویان دانشگاه‌های تهران و شهید بهشتی». *فرهنگ در دانشگاه اسلامی*، ش ۲ (۵): ۶۶۹-۶۶۹.
- عبدالله‌زاده، حسن (۱۳۸۸). *ساخت و هنجاریابی پرسشنامه هوش معنوی*. تهران: روان‌سنجی.
- علی‌وردی‌نیا، اکبر و عرفان یونسی (۱۳۹۳). «تأثیر میزان خود‌کنترلی بر ارتکاب جرم در میان دانشجویان». *راهبرد فرهنگ*، ش ۷ (۲۶): ۹۳-۱۱۸.
- Amram, Y.J. (2022). "The intelligence of spiritual intelligence". *Making the case. Religions*, 13(12): 1140.
- Arslan, Ü. & E. Asıcı (2022). "The mediating role of solution focused thinking in relation between mindfulness and psychological well-being in university students". *Current Psychology*, 41(11): 8052-8061.
- David, L.; F. Biwer, R. Crutzen & A. de Bruin (2024). "The challenge of change: understanding the role of habits in university students' self-regulated learning". *Higher Education*, 1-19.
- De Li, S. (2005). "Race, self-control, and drug problems among jail inmates". *Journal of Drug Issues*, 35(4): 645-663.
- Grant, A.M.; M.J. Cavanagh, S. Kleitman, G. Spence, M. Lakota & N. Yu (2012). "Development and validation of the solution-focused inventory". *The Journal of Positive Psychology*, 7(4): 334-348.
- Grasmick, H.G.; C.R. Tittle, R.J. Bursik Jr & B.J. Arneklev (1993). "Testing the core empirical implications of Gottfredson and Hirschi's general theory of crime". *Journal of research in crime and delinquency*, 30(1): 5-29.

- Karahan, F.Ş. & E. Hamarta (۲۰۰۰). “The relationship between solution-focused thinking, depression, anxiety, stress and psychology well-being among university students”. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 10(59): 649-660.
- Kline, R.B. (2023). **Principles and practice of structural equation modeling**. Guilford publications.
- Koca, O. (2020). “The relationship between solution focused thinking, emotion regulation, hopelessness and happiness level in adolescents, according to the state of belief that school success carries the future goals”. *Revista Argentina de Clínica Psicológica*, 29(5): 1864-1874.
- Köktuna, S.Z. (2007). “Çözüm odaklı kısa terapi tekniğinin alt sosyoekonomik seviyedeki kadınların geleceğe umut ile bakabilme ve boyun eğici davranışlarına etkisinin incelenmesi. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi”. *Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul*.
- Molaie Mehneh, A.; M. Yaghubi, A. Atadokht, M.S. Jafari & S. Jordan (2024). “The Translation and Validation of Solution Building Inventory in Iran”. *Journal of Solution Focused Practices*, 8(2).
- Nilsen, F.A.; H. Bang & E. Røysamb (2024). “Personality traits and self-control: The moderating role of neuroticism”. *Plos one*, 19(8): e0307871.
- Solms, L.; J. Koen, A.E. Van Vianen, T. Theeboom, B. Beersma, A.P. De Pagter & M. De Hoog (2022). “Simply effective? The differential effects of solution-focused and problem-focused coaching questions in a self-coaching writing exercise”. *Frontiers in Psychology*, 13: 895439.
- Thakadipuram, T. (2024). “Contemporary Perspectives of Wholeness/Spiritual Intelligence”. In: *Leadership Wholeness, Vol. 2: Application of the Spiritual Intelligence Model* (61-96). Cham: Springer Nature Switzerland.
- Uzun, B.; S. LeBlanc & J.R. Ferrari (2020). “Relationship between academic procrastination and self-control: the mediational role of self-esteem”. *College Student Journal*, 54(3): 309-316.
- Wu, S.; R. Smallman & P.K. Smith (2024). “Self-control signals and affords power”. *Journal of Personality and Social Psychology*.
- Yang, Y.D.; C.L. Zhou & Z.Q. Wang (2024). “The relationship between self-control and learning engagement among Chinese college students: the chain mediating roles of resilience and positive emotions”. *Frontiers in Psychology*, 15: 1331691.
- Zhou, Z.; H. Tavan, F. Kavarizadeh, M. Sarokhani & K. Sayehmiri (2024). “The relationship between emotional intelligence, spiritual intelligence, and student achievement: a systematic review and meta-analysis”. *BMC Medical Education*, 24(1): 217.

- Abdollahzadeh, H. (2009). **Construction and Standardization of Spiritual Intelligence Questionnaire**. Tehran: Ravansanji Publication. [Persian]
- Alivardinia, A. & E. Younesi (2014). "The Effect of Self-Control on Committing Crime among Students". *Faslname Elmi Pazhuheshi Rahbord Farhang (Strategic Studies on Culture)*, 7(26): 93-118. [Persian]
- Allahverdipour, H.; A. Heidarnia, A. Kazemnejad, F. Shafiei, P. Azadfallah, E. Mirzaei et al. (2005). "The Study of Substance Abuse Status among Students and Integration of Self-Control Factor in EPPM Model". *Scientific Journal of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences Yazd*, 13(1): 21-31. [Persian]
- Arianpour, M.; F. Shahabizadeh & A. Bahreinian (2015). "Spiritual Intelligence Prediction Model Based on Attributional Styles and Self-Control". *Ravanshenasi va Din (Psychology and Religion)*, 8(1). [Persian]
- Barat Dastjerdi, N.; Y. Abedini & A. Shalbaaf (2017). "Predicting Academic Achievement of Virtual Courses Students Based on Tenacity, Spiritual Intelligence and their Gender". *Faslname Olum Ravanshenakhti (Psychological Science Quarterly)*, 16(61). [Persian]
- Pakmanesh, N. & M. Javidan (2020). "Predicting Academic Performance through Self-Control, Autonomy and Self-Awareness in Secondary School Students in Bandar Abbas". *Nashriye Rahbordhaye Shenakhti dar Yadgiri (Cognitive Strategies in Learning)*, 8(14). [Persian]
- Taban, M.; M. Noorad Seddigh, B. Abdollahi, A. Yasini & F. Saidi (2012). "The Relationship between Spiritual Intelligence and Self-Control among Students of Tehran and Shahid Beheshti Universities". *Farhang dar Daneshgah Islami (Culture in Islamic University)*, 2(5): 669-694. [Persian]